

Nundumbraivlas linguas da l'immigraziun

Dal portugais al curd ed al serb

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **Savens aud'ins che la Svizra na saja betg mo quadrilingua, segund constituziun e leschas, mabain perfin multilingua, tenor la realitad da las immigraziuns. Ma co analizar lezza babilonia? Ins po tuttina s'approximar a quel pluralissem cun la statistica dals esters en Svizra (1).** Segir: La derivanza na po dir tut, ma ella dat segir in'idea.

Insaco ston ins resguardar las minoritads linguisticas. Per exempel areguard la Frantscha: Tgi ch'è creschì si là ha frequentà la scola monolingua e dastga valair sco francofon. Ma quants a chasa discurrevan era la lingua indigena? Quants en la vasta Occitania, tranter las Alps maritimas e las Pireneas atlanticas? Quants discurrevan «alsacien», pia in dialect tudestg, en la patria d'Albert Schweitzer (1875–1965) ubain il francon da Lorena? Quants discurrevan basc? Quants breton? Quants catalan? Quants cors (ils dialects da la Corsica)? Quants flam? Quants franco-provenzal? Tuts e tuttas èn insaco bilings, cun il franzos da quel «ministre de l'instruction publique» che scheva 1925: «Pour l'unité linguistique de la France, il faut que la langue bretonne disparaisse» (2).

Nossa babilonia svizra

Pia: Tge di la statistica dals esters en Svizra? Ella na resguarda quels umans svizzers che possedan anc in segund passaport, mabain quants esters da mintga naziunalitad stevan en Svizra dil december 2016, dal nr. 1 Italia (318 653) al nr. 55 Australia (2834). Lain resguardar ils sedesch stadis represchentads d'almain 20 000 umans. Ils emprims quatter èn l'Italia, la Germania (304 706, nr. 2), il Portugal (269 521, nr. 3) e la Frantscha (127 294, nr. 4). Als Tudestgs areguard la lingua pon ins agiuntar ils Austriacs (42 062, nr. 10), ils germanofons da Pologna ed ils Sidirolais bilings u trilings, als Portugais ils Brasilians (19 791, nr. 17), als Talians ils Italofons da l'Istria ed als Franzos ils Valdostans poliglots. Lura vegnan la migraziun cosovara (11 496, nr. 5) cun l'albanais, e la spagnola (83 758, nr. 6) cun pliras gruppas etnicas, cunzunt ils «galegos» cun ina lingua che sumeglia plitost il portugais. Pitschnas gruppas catalanas datti er en lieus svizzers; la scriptura catalana Mercè Rodoreda (1908–1983) ha vivì per decennis a Genevra sco traductura. La Turchia (67 986, nr. 7) dumbra pliras minoritads etnicas, cunzunt la curda, dentant er autras pli pitschnas sco l'arameica da lingua semitica. I suondan tschintg stadis cun maioritads slav: La Macedonia (65 193, nr. 8) ha

ina ferma minoritad albanaisa, la Serbia (64 256, nr. 9) in'ungaraisa a nord dal Danubi, la Bosnia-Erzegovina (30 774, nr. 12) ina serba, pia era slava, la Croazia (29 049, nr. 13) ina pitschna minoritad italoфона sin la riva da la mar (cunzunt l'Istria), finalmain la Pologna (26 927, nr. 14) cun ina minoritad tudestga, cunzunt en Silesia, patria da Dietrich Bonhöffer (1906–1945). Tranteren stattan la Gronda Britannia (41 007, nr. 11) cun l'englais, cun sias minoritads celticas e cun ses blers intschess d'ultramar, e l'insla da Sri Lanka, antruras Ceylon (25 828, nr. 15) en l'Asia dal sid, cun ina minoritad da lingua tamila che deriva da l'India dal sidost. Ils Pajais bass (21 005, n. 16) han ina pitschna minoritad frisa, ma la lingua ollandaisa/flama è maioritara er en la Belgia (12 931, nr. 26). Nus avain examinà ils stadis nr. 1–16 plus ils nr. 17 e 26. Nossa survista limitada e fitg imperfecta cuntanscha tuttina in dumber respectabel da linguas na svizras, pia propi estras, discurredas d'umans domiciliads en Svizra; quai purschess bleras pussaivladads da perscrutaziuns novas.

1. **Ausländer in der Schweiz nach Herkunft 2017 – Nationalität & Länder / Info CH:** <https://www.conviva-plus.ch/?page=1945>.
2. **Marcel Guieysse, La langue bretonne. Quimper/Kemper (Nouvelles éditions bretonnes) 1936, p. 13.**